

BELEIDSPLAN 2017

Invloedrijk op goed bestuur en duurzaamheid

EUMEDION

INHOUDSOPGAVE	Blz.
SAMENVATTEND ACTIVITEITENOVERZICHT EUMEDION IN 2017	3
1. VOORWOORD	5
2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2017	8
2.1 BELEIDSMATIG	8
2.2 DIALOOG MET BEURSVENNOOTSCHAPPEN EN AANDEELHOUDERSVERGADERINGEN 2017	13
2.3 VERANTWOORDELIJKHEDEN EUMEDION-DEELNEMERS	14
3. EVENEMENTEN	15
4. DIENSTVERLENING	16
4.1 INFORMATIEVERSTREKKING	16
4.2 VERGADERINGEN VAN DEELNEMERS	17
5. COMMISSIES	18
5.1 JURIDISCHE COMMISSIE	18
5.2 VERSLAGGEVINGS- EN AUDIT COMMISSIE	18
5.3 ONDERZOEKSCOMMISSIE	18
5.4 BELEGGINGSCOMMISSIE	18
5.5 PUBLIC RELATIONS COMMISSIE	19
5.6 WERKGROEP BESTUURDERSBEZOLDIGING	19
6. INTERNE ORGANISATIE	20
6.1 WERVEN VAN NIEUWE DEELNEMERS EN ONDERHOUD VAN CONTACTEN	20
6.2 DEELNAME AAN HET MAATSCHAPPELIJK DEBAT	20
6.3 BESTUUR	20
6.4 SECRETARIAAT	21
7. CONTACT	22

SAMENVATTEND ACTIVITEITENOVERZICHT EUMEDION IN 2017

1. Beleidsmatig Nederland

- Kabinetsnota vernieuwing ondernemingsrecht (met reactie op Eumedion position paper positie minderheidsaandeelhouders in ondernemingen met controlerend aandeelhouder)
- Implementatie Corporate Governance Code versie 3.0

2. Beleidsmatig internationaal

- Implicaties herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten

3. Dialoog met beursvennootschappen en aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) 2017

- Dialoog met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen en facilitering engagementactiviteiten door Eumedion-deelnemers
- Toepassing Speerpuntenbrief 2017 (rapportage over impact klimaatverandering en Klimaatakkoord van Parijs en benoemingsproces en samenstelling bestuur en raad van commissarissen)
- Rapportage evaluatie AVA-seizoen 2017

4. Activiteiten

- Symposium 2017
- Seminar over de AVA in de praktijk en in de toekomst
- Seminar naar aanleiding van publicatie onderzoek 'long-termism versus short-termism: Een analyse op basis van de publieke informatie van Nederlandse beursvennootschappen'

5. Onderzoek

- Publicatie van onderzoek 'long-termism versus short-termism: Een analyse op basis van de publieke informatie van Nederlandse beursvennootschappen'

6. Bedrijfsvoering

- Evaluatie en herziening Eumedion Best Practices Betrokken Aandeelhouderschap
- Nieuwe ambities en strategie ten aanzien van duurzaamheid
- Strategie-update Eumedion 2018-2022

Op grond van artikel 15.8 van de statuten van Eumedion wordt jaarlijks uiterlijk in de maand december door het Algemeen bestuur een jaarlijks beleidsplan, waaronder begrepen de begroting voor het volgende boekjaar, ter vaststelling voorgelegd aan de Vergadering van deelnemers. Op grond van artikel 4.3 jo. 3.2 van het Reglement Algemeen en Dagelijks bestuur is het Dagelijks bestuur, onder toezicht van het Algemeen bestuur, belast met de uitvoering van de activiteiten die in het beleidsplan zijn aangekondigd. De concrete uitvoering is, op grond van artikel 1.3 van het Reglement Directeur, gedelegeerd aan directeur van de Stichting.

1. VOORWOORD

Een belangrijke uitdaging waar de institutionele beleggers en de wereld zich momenteel voor geplaatst zien, is klimaatverandering. Eumedion heeft dit mede daarom als speerpunt voor 2017 geïdentificeerd. De opwarming van de aarde leidt naar verwachting tot extremere weersomstandigheden, zoals zwaardere buien, overstromingen en hittegolven. Deze omstandigheden kunnen leiden tot voedsel- en waterschaarste, met mogelijke conflicten en massamigratie tot gevolg. Aangenomen wordt dat de schade aan de leefomgeving vanaf een bepaalde mate van opwarming catastrofaal en onomkeerbaar is. Het op 4 november 2016 in werking getreden Klimaatakkoord van Parijs heeft tot doel de opwarming van de aarde te beperken. Voor de deelnemers en cliënten van de institutionele beleggers is het daarom van groot belang dat niet alleen alle overheden, maar ook alle vennootschappen een bijdrage leveren aan het laten slagen van het Klimaatakkoord van Parijs. Als eigenaren van de aandelen en obligaties van beursvennootschappen kunnen Eumedion-deelnemers de bestuurders en commissarissen van beursvennootschappen hier ook goed op aanspreken. Concreet vraagt Eumedion van de vijftig grootste Nederlandse beursvennootschappen dat zij in 2017 in hun officiële rapportages (bestuursverslag, duurzaamheidsrapport, website of anderszins) ingaan op de mogelijke impact van klimaatverandering en van het Klimaatakkoord van Parijs op hun verdienmodel en op hun strategie. Ook vraagt Eumedion van ondernemingen om concreet aan te geven welke maatregelen zij nemen en hebben genomen om een steen(tje) bij te dragen aan de tenuitvoerlegging van het Klimaatakkoord van Parijs.

De tweede prioriteit van Eumedion voor 2017 betreft de inzet voor een nieuwe balans tussen het Nederlandse vestigings- en beleggingsklimaat. De afgelopen jaren hebben steeds meer – van oorsprong – buitenlandse vennootschappen hun statutaire zetel naar Nederland verplaatst om te kunnen profiteren van het flexibele vennootschapsrecht. Dat is in sommige gevallen ten koste gegaan van de positie van minderheidsaandeelhouders. Eumedion heeft in een in juni 2016 gepubliceerd position paper een aantal concrete voorstellen gedaan om de wetgeving aan te passen teneinde een hernieuwd evenwicht tussen het vestigings- en beleggingsklimaat te bewerkstelligen. Eumedion is verheugd dat de Minister van Veiligheid en Justitie in de nota Vernieuwing ondernemingsrecht op deze voorstellen is ingegaan. Eumedion stelt zich in 2017 concreet ten doel om – mede in het kader van het komende wetsvoorstel ter implementatie van de herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten – ook de Tweede Kamer te overtuigen van het belang om de wetgeving op deze punten aan te passen.

Tot slot stelt Eumedion zich ten doel om in 2017 ten minste drie evenementen te organiseren. Naast het jaarlijkse symposium zal ook een evenement worden georganiseerd ter gelegenheid van de publicatie van het door Eumedion geïnitieerde en door de Rijksuniversiteit Groningen uitgevoerde onderzoek 'Long-termism versus Short-termism: Een analyse op basis van de publieke informatie van Eumedion Beleidsplan 2017

EUMEDION

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen'. Daarnaast zal vlak voor het begin van het seizoen van aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) 2017 een boek worden gepubliceerd over de AVA in de praktijk. Aan dit boek hebben twee Eumedion-medewerkers meegeschreven. Ter gelegenheid hiervan organiseert Eumedion een seminar over het functioneren en de toekomst van de AVA in Nederland.

Dit beleidsplan is het laatste beleidsplan van Eumedion dat onder voorzitterschap van Peter Borgdorff wordt gepubliceerd. Vanaf 1 januari 2017 zal huidig vicevoorzitter Garmt Louw, voorzitter van Shell Pensioenfonds, de voorzittershamer overnemen. Onder voorzitterschap van Peter is Eumedion tussen 2011 en 2017 verder geprofessionaliseerd en is haar invloed aanzienlijk uitgebreid, zoals ook het recent gepubliceerde onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar Eumedion's bijdrage aan de bevordering van de corporate governance en duurzaamheid van Nederlandse beursvennootschappen laat zien. Wij wensen Garmt veel succes de komende jaren en wij hopen dat hij met evenveel steun en inzet van de Eumedion-deelnemers kan doorgaan met het boeken van resultaten op zowel beleidsmatig terrein als bij de individuele beursvennootschappen.

Den Haag, 15 december 2016.

Peter Borgdorff
(voorzitter)

Rients Abma
(directeur)

2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2017

2.1 Beleidsmatig

2.1.1 *Nota vernieuwing ondernemingsrecht*

Minister Van der Steur (Veiligheid en Justitie) heeft op 9 december 2016 een nota over de vernieuwing van het Nederlandse ondernemingsrecht naar de Tweede Kamer gestuurd. In de nota wordt ook ingegaan op de in juni 2016 gepubliceerde voorstellen van Eumedion over een betere bescherming van de positie van minderheidsaandeelhouders in beursvennootschappen met geconcentreerd aandeelhouderschap worden betrokken. Eumedion heeft in dit position paper de wetgever onder meer gevraagd te regelen dat alleen de zogenoemde onafhankelijke aandeelhouders (zijnde aandeelhouders die niet gelieerd zijn aan de controlerend aandeelhouder) mogen beslissen over majeure transacties tussen de vennootschap en de controlerend aandeelhouder en over de eventuele toekenning van extra of bijzondere rechten aan de controlerend aandeelhouder (bijvoorbeeld extra stemrechten of een vetorecht). Voorts zou Eumedion graag zien dat voor de AVA-besluitvorming over een majeure activatransactie een meerderheid van twee-derde van de uitgebrachte stemmen benodigd is, wanneer minder dan de helft van het geplaatste kapitaal op de AVA aanwezig of vertegenwoordigd is. De minister kondigt in de nota aan deze voorstellen te willen betrekken bij het implementatiewetsvoorstel voor de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten. Op 7 december 2016 bereikten de Europese instituties een akkoord over de tekst van deze richtlijn (zie ook paragraaf 2.1.6). “De implementatie van de richtlijn kan leiden tot een heroriëntatie inzake de verhoudingen tussen aandeelhouders onderling en tussen het bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering”, aldus de minister. Eumedion zal begin 2017 reageren op de nota en zal bij de Tweede Kamer aandringen op de noodzaak van wetgevingsinitiatieven ter bescherming van de positie van minderheidsaandeelhouders. Eumedion zal in dat kader ook reageren op het voornemen van de minister om de zogenoemde afroomregeling (afroaming van optie- en aandelenwinsten van bestuurders in het geval van een openbaar bod) te wijzigen en op mogelijke voorstellen tot verkorting van de oproepingstermijn van de AVA en tot het toestaan van stem- en winstrechtloze aandelen. Eumedion heeft grote bedenkingen bij deze voorstellen.

2.1.2 *Wettelijke verankering Corporate Governance Code 3.0*

De Monitoring Commissie Corporate Governance Code zal eind 2016 een nieuwe versie van de Nederlandse corporate governance code (versie ‘3.0’) publiceren. Waarschijnlijk zal het kabinet begin 2017 met een reactie komen en daarin ook vermelden of het de versie 3.0 zal aanwijzen als officiële na te leven gedragscode door de Nederlandse beursvennootschappen. Dit zal moeten gebeuren via een wijziging van de algemene maatregel van bestuur (amvb) over de corporate governance verklaring.

Eumedion zal het kabinet oproepen de herziene versie van de code te steunen en deze wettelijk te implementeren via de pas-toe-of-leg-uit-regel.

2.1.3 Wetsvoorstel herstel en afwikkeling verzekeraars

Het kabinet zal in 2017 waarschijnlijk een wetsvoorstel over herstel en afwikkeling van verzekeraars naar de Tweede Kamer sturen. Net als bij banken en beleggingsondernemingen zullen dan ook de aandeel- en obligatiehouders van verzekeraars als eersten opdraaien voor de eventuele kosten van financiële problemen bij deze financiële ondernemingen. Het wetsvoorstel zal instrumenten voor de financiële toezichthouder bevatten om de eventuele afwikkeling van verzekeraars ordentelijk te laten verlopen. Zo krijgt De Nederlandsche Bank (DNB) de mogelijkheid om bij een verzekeraar in afwikkeling een bijzondere bestuurder aan te stellen. De bijzondere bestuurder heeft alle bevoegdheden van de AVA en van het statutaire bestuur. Deze bestuurder kan zo nodig afwijken van uit wettelijke voorschriften of statutaire bepalingen voortvloeiende verplichtingen van het bestuur. In het geval een verzekeraar (waarschijnlijk) failliet gaat, kan DNB zogenoemde afwikkelingsmaatregelen treffen. Daarbij moeten de verliezen eerst zoveel mogelijk op de aandeelhouders worden verhaald en vervolgens op de crediteuren. Wanneer een crediteur of een aandeelhouder minder ontvangt dan onder een normale insolventieprocedure het geval zou zijn, dan zal er een recht op compensatie bestaan. Hiervoor wordt in het wetsvoorstel een voorziening getroffen. Als afwikkelingsmaatregel kan DNB bijvoorbeeld de verkoop van de gehele onderneming afdwingen, waarbij geen toestemming van de AVA is vereist. Ook kan DNB vorderingen van achtergestelde en concurrente crediteuren afschrijven, eventueel door omzetting in aandelen (bail in). Eumedion kan zich in algemene zin vinden in ruimere interventiebevoegdheden voor DNB wanneer een verzekeraar in onomkeerbare problemen komt. De voorgestelde buitenwerkingstelling van de kennisgevingsvereisten en procedurele voorschriften uit het vennootschapsrecht en financieel toezichtsrecht is voor Eumedion echter een brug te ver. Eumedion zal dit aan de Tweede Kamer kenbaar maken.

2.1.4 Wetsvoorstel transparant toezicht financiële markten

Het kabinet is voornemens om de financiële toezichthouders in 2017 de wettelijke bevoegdheid te geven om de namen van afzonderlijke financiële ondernemingen te noemen wanneer de toezichthouders de resultaten van themaonderzoeken bekend maken. Ter gelegenheid van de consultatie over een ontwerp van dit wetsvoorstel heeft Eumedion in 2016 hierover haar twijfels geuit. Eumedion waarschuwde in haar commentaar voor ongewenste effecten van naming and shaming. Bovendien betwijfelde Eumedion ten zeerste of naming and shaming wel verenigbaar is met Europees recht. Eumedion pleitte ervoor dat DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) niet de bevoegdheid krijgen om de bad practices te noemen, maar juist de best practices in de markt. Volgens Eumedion zal in het geval van faming geen sprake zijn van een 'sanctionerende aanpak', terwijl de publieke toezichthouders wel de mogelijkheid krijgen om de naleving van de wet- en regelgeving te bevorderen

en bij te dragen aan effectief toezicht. Eumedion zal deze visie ook in 2017 onder de aandacht van de wetgever brengen.

2.1.5 Evaluatie Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen

Uiterlijk 1 december 2017 dient de Minister van Financiën de evaluatie van de effecten van de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen (Wbfo) naar de Tweede Kamer te sturen. In de in februari 2015 in werking getreden Wbfo is onder meer de bepaling opgenomen dat de bonus van medewerkers in de financiële sector – in beginsel – maximaal 20% van het vaste salaris mag bedragen. Eumedion heeft zich in het verleden kritisch uitgelaten over deze bepaling. Eumedion vindt het wettelijke bonusplafond niet alleen een aantasting van de bevoegdheid van de AVA en de raad van commissarissen (RvC) om de bezoldiging van bestuurders vast te stellen, maar is ook van mening dat onderdelen van de wet mogelijk strijdig zijn met Europees en internationaal recht. Eumedion zal deze beleidslijn ook in 2017 uitdragen.

2.1.6 Wijziging richtlijn aandeelhoudersrechten

Op 7 december 2016 bereikten de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie een voorlopig akkoord over de tekst van de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten. De Europese Commissie had op 9 april 2014 een voorstel tot herziening gelanceerd. De herziene richtlijn heeft tot doel zekere corporate governance tekortkomingen bij de Europese beursvennootschappen weg te nemen. De individuele maatregelen uit het richtlijnvoorstel moeten onder andere zorgen voor een verbetering van het niveau en de kwaliteit van de engagement tussen institutionele beleggers en de beursvennootschappen en de facilitering van grensoverschrijdend stemmen. De herziene richtlijn bevat ook een groot aantal nieuwe verplichtingen voor institutionele beleggers op het terrein van engagement met beursgenoteerde ondernemingen en van mandaten. Ook bevat de herziene richtlijn een aantal nieuwe aandeelhoudersrechten (stemmen over het beloningsbeleid van het bestuur en stemmen over de uitvoering van dat beloningsbeleid). De herziene richtlijn bevat tevens bepalingen om de werking van de 'stemketen' te verbeteren. Eumedion zal het Ministerie van Veiligheid en Justitie en het Ministerie van Financiën in 2017 vragen het implementatiewetsvoorstel voortvarend ter hand te nemen en om daarbij de voorstellen van Eumedion inzake de positie van minderheidsaandeelhouders (zie paragraaf 2.1.1) te betrekken. Eumedion zal haar Best Practices voor Betrokken Aandeelhouderschap naast de nieuwe richtlijnverplichtingen voor institutionele beleggers leggen en daar waar nodig de best practices aanpassen.

2.1.7 Voorstellen voor de vorming van een Europese Kapitaalmarktunie

Op 30 september 2015 heeft de Europese Commissie haar 'Actieplan Europese Kapitaalmarktunie' gepresenteerd. In september 2016 heeft de Commissie het streven naar een Europese Kapitaalmarktunie in 2019 nog eens bevestigd en heeft zij kenbaar gemaakt sommige maatregelen te

willen versnellen. In dat kader heeft de Europese Commissie inmiddels een richtlijnvoorstel gepresenteerd over de herstructurering van vennootschappen en insolventie. De nieuwe Europese regelgeving moet ervoor zorgen dat levensvatbare vennootschappen kunnen worden geherstructureerd en kunnen blijven functioneren. Daarnaast is een voorstel gepresenteerd om meer evenwicht te brengen in de fiscale behandeling van vreemd en eigen vermogen. Dit moet ervoor zorgen dat vennootschappen meer worden gestimuleerd aandelen uit te geven in plaats van leningen aan te trekken. De Europese Commissie heeft verder aangekondigd in 2017 met een consultatiedocument te komen over de wijze waarop meer juridische zekerheid kan worden verkregen over welk (nationaal) recht van toepassing is bij grensoverschrijdend effectenbezit en bij de eventuele toewijzing van juridische claims. Eumedion staat positief tegenover al deze concrete maatregelen en zal dit in 2017 kenbaar maken aan de Europese beleidsmakers.

2.1.8 Wetsvoorstel dwangakkoord buiten faillissement

Het kabinet zal in 2017 naar alle waarschijnlijkheid het wetsvoorstel 'dwangakkoord' naar de Tweede Kamer sturen. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om schulden van een vennootschap buiten faillissement te saneren door aandeel- en obligatiehouders die hierbij onredelijk dwarsliggen te dwingen mee te werken. Doel is om de vennootschap van de ondergang te redden door de problematische schulden praktisch, snel en met zo min mogelijk kosten aan te pakken. Een bindend akkoord tussen de vennootschap en haar aandeelhouders en schuldeisers kan straks de basis vormen voor de sanering van schulden. Wanneer ten minste twee-derde van het obligatievermogen en ten minste twee-derde van het aandelenkapitaal van de relevante klassen van aandeelhouders met het voorstel voor schuldsanering instemmen, zal de rechtbank het akkoord algemeen verbindend verklaren. Ook wanneer deze meerderheden niet zijn gehaald, kan de rechtbank het akkoord algemeen verbindend verklaren wanneer zij van oordeel is dat de 'weigerachtige' schuldeisers en aandeelhouders "in redelijkheid" niet tot de tegenstem hebben kunnen komen. Aandeelhouders kunnen dan bijvoorbeeld tegen hun zin gedwongen worden om mee te werken aan de uitgifte van extra aandelen aan een bepaalde partij en obligatiehouders aan een verlenging van de terugbetalingstermijn. Eumedion zal de Tweede Kamer verzoeken betere waarborgen in te bouwen ter bescherming van aandeel- en obligatiehouders en daarmee ook van de achterliggende belanghebbenden.

2.1.9 Wetsvoorstel tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie

De regering heeft op 15 november 2016 een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd dat het voor aandeelhouders gemakkelijker maakt hun schade collectief te verhalen. Representatieve belangenorganisaties krijgen de mogelijkheid om namens een groep gedupeerde aandeelhouders naar de rechter te stappen om een schadevergoeding te vorderen. De collectieve schadevergoedingsactie biedt vooral uitkomst als partijen niet bereid zijn in onderhandeling te treden om de schade collectief af te wikkelen of er niet in slagen om te schikken (de gewenste 'stok achter de deur'). Eumedion steunt

het wetsvoorstel. Volgens Eumedion bevordert het voorstel een collectieve afwikkeling van massaschade. Er is een juiste balans gevonden tussen de belangen van gedupeerden om hun rechten te verwezenlijken en de belangen van aangesprokene om beschermd te zijn tegen ongefundeerde of lichtvaardige massaclaims. Eumedion zal dit standpunt in 2017 blijven uitdragen naar de Tweede Kamer en zal aandringen op een spoedige afronding van het wetgevingstraject.

2.1.10 Wetsvoorstel aanvullende maatregelen voor accountantskantoren

De beide Kamers van de Staten-Generaal kunnen in 2017 naar alle waarschijnlijkheid de behandeling van het wetsvoorstel over aanvullende maatregelen voor accountantskantoren afronden. In het wetsvoorstel wordt onder meer bepaald dat de externe accountant alleen nog door de AVA of door de RvC mag worden benoemd. Momenteel staat de wet nog toe dat het bestuur van een vennootschap de externe accountant benoemt wanneer de AVA of de RvC hiertoe niet overgaat. Het kabinet acht dit niet langer wenselijk, omdat een benoeming door het bestuur de onafhankelijke positie van de externe accountant kan aantasten. Het wetsvoorstel zal verder bepalen dat alle accountantskantoren die jaarrekeningen van beursvennootschappen controleren een onafhankelijke RvC/raad van toezicht moeten instellen. De interne toezichthouders moeten, evenals de bestuurders van de accountantskantoren, geschikt worden bevonden door de AFM. De AFM krijgt de bevoegdheid om de resultaten van een toetsing van een controledossier te delen met de auditcommissie. Eumedion steunt in grote lijnen het wetsvoorstel en zal dat in 2017 aan de Tweede en Eerste Kamer kenbaar maken.

2.1.11 Primary Financial Statements project van de International Accounting Standards Board (IASB)

Eumedion heeft in haar reactie op de agenda consultatie van de IASB gepleit voor het verbeteren van de primaire financiële overzichten (de resultatenrekening, de balans, het kasstroomoverzicht en het overzicht van veranderingen in het eigen vermogen).¹ Hans Hoogervorst, voorzitter van de IASB, heeft dit verzoek als centrale bouwsteen voor zijn laatste termijn als voorzitter aangemerkt.² De input van Eumedion ten behoeve van de agendaconsultatie kan in die zin worden opgevat als onderdeel van het beleidsplan voor 2017. Kernpunten hierin zijn: het verbeteren van de onderlinge samenhang van de primaire overzichten, het opstellen van bruikbare definities van veel gebruikte maar nog niet eerder gedefinieerde termen als operating profit en financial debt. Eumedion zal op alle informatieverzoeken van de IASB op deze onderwerpen reageren en ook proactief de ingenomen standpunten verder toelichten bij zowel de IASB, als bij de EFRAG, het adviserend orgaan van de Europese Commissie op het gebied van IFRS.

---

¹ <http://www.eumedion.nl/en/public/knowledgenetwork/consultations/2015-12-response-iasb-agenda.pdf> pagina 10.

² <http://www.ifrs.org/Features/Pages/Hans-Hoogervorst-better-communication.aspx>.

2.1.12 Consultatie over verslaggevingsstandaard inzake klimaatrisico's

Op 14 december 2016 heeft de G20/Financial Stability Board Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) het consultatiedocument gepubliceerd over een raamwerk voor de verslaggeving over klimaatrisico's. Op dit moment is een groot aantal maatstaven beschikbaar voor de blootstelling van ondernemingen aan klimaatverandering, maar deze zijn onderling niet goed vergelijkbaar. De TCFD streeft ernaar om één algemeen geaccepteerde standaard te ontwikkelen voor de verslaggeving over de invloed van klimaatverandering op een onderneming. In de conceptstandaard vraagt de TCFD ondernemingen te rapporteren over of en hoe klimaatverandering in de governance, de strategie en het risicomanagement is opgenomen en welke indicatoren en targets de ondernemingen gebruiken om de klimaatimpact te meten. Het consultatiedocument sluit goed aan op de Eumedion Speerpuntenbrief 2017 (zie paragraaf 2.2). Eumedion steunt het werk van de TCFD en zal in 2017 met een positieve grondhouding reageren op het consultatiedocument.

2.2 Dialoog met beursvennootschappen en AVA's 2017

Net als in de afgelopen jaren blijft Eumedion haar deelnemers ook in 2017 ondersteunen bij het bezoeken van AVA's en het voeren van een dialoog met individuele beursvennootschappen. Dit doet het Eumedion door:

- Het faciliteren van een gezamenlijke dialoog met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen, het maken van een zogenoemde scan voor milieu-, sociale en governanceprestaties (ESG-scan) ter voorbereiding hierop en het opstellen van een verslag van de dialoog. Het is aan de individuele deelnemers om de prioriteiten voor de dialoog vast te stellen. De spelregels voor de gezamenlijke dialoog zijn opgenomen in de uitvoeringsregels van de Beleggingscommissie van Eumedion;
- Het faciliteren van de deelnemers in het bezoeken van AVA's en het uitoefenen van het stemrecht aldaar onder andere door het rondsturen van de gegevens van de afgevaardigden van de deelnemers die de AVA's bezoeken;
- Het monitoren van de agenda's van de AVA's en de bestuursverslagen van de Nederlandse beursvennootschappen, onder andere met het oog op het verzenden van een alert naar alle deelnemers in het geval er, volgens de Beleggingscommissie, een controversieel onderwerp op de agenda van de AVA staat. Daarbij zal het toepassingsbereik van de reikwijdte van de alertprocedure in 2017 worden uitgebreid naar een aantal *high profile* Nederlandse beursvennootschappen met uitsluitend notering buiten Nederland;
- Het opstellen van een evaluatie van het AVA- en bestuursverslagenseizoen en het verzenden van de speerpuntenbrief naar de Nederlandse beursvennootschappen.

Begin oktober 2016 heeft Eumedion de speerpuntenbrief voor het AVA-seizoen 2017 naar de Nederlandse beursvennootschappen gestuurd. De speerpuntenbrief roept de beursvennootschappen Eumedion Beleidsplan 2017

op om in de verslaggeving over boekjaar 2016 aandacht te besteden aan de effecten van klimaatverandering en het Klimaatakkoord van Parijs op de strategie van de vennootschap en een overzicht te geven van de eigen bijdrage van de vennootschap om het Klimaatakkoord van Parijs te laten slagen. Daarnaast vraagt Eumedion de beursvennootschappen meer transparantie te betrachten over het benoemingsproces van bestuurders en commissarissen, de competenties binnen het bestuur en de RvC, het diversiteitsbeleid en de geboekte voortgang in de uitvoering van dat beleid, en de belangrijkste bevindingen en conclusies uit de evaluatie van het functioneren van het bestuur en de RvC.

2.3 Verantwoordelijkheden Eumedion-deelnemers: Eumedion best practices voor betrokken aandeelhouderschap

Eumedion heeft in juli 2011 haar best practices voor betrokken aandeelhouderschap gepresenteerd. De best practices hebben onder andere betrekking op het stembeleid en het stemgedrag door institutionele beleggers en het voeren van een dialoog met beursvennootschappen over hun ESG-prestaties. Deze best practices gelden per 1 januari 2012 voor alle Eumedion-deelnemers. Eumedion stelt elk jaar een monitoring rapport op waarin de naleving van de best practices wordt geëvalueerd.

In 2014 heeft de Universiteit Maastricht een vergelijkend onderzoek gedaan naar alle in de wereld bestaande codes en richtlijnen voor institutionele beleggers en heeft onderzocht of de Eumedion best practices zich inhoudelijk met deze codes en richtlijnen kunnen meten. De aankomende verplichtingen uit de herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten werden daarbij ook betrokken. Algehele conclusie was dat de Eumedion best practices nog steeds *state of the art* zijn, maar dat op een aantal onderdelen verduidelijking gewenst is. Eumedion zal 2017 de *best practices* evalueren en bekijken of deze moeten worden aangepast naar aanleiding van de definitieve tekst van de herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten en relevante ontwikkelingen op het terrein van *engagement* en stemmen in het binnen- en buitenland.

3 EVENEMENTEN

Net als in voorgaande jaren zal Eumedion in 2017 in het najaar een symposium organiseren over een actueel onderwerp in relatie tot corporate governance en duurzaamheid.

In de aanloop naar het AVA-seizoen 2017 zal Eumedion een seminar organiseren over de toekomst van de AVA. Dit mede naar aanleiding van het verschijnen van het boek 'De aandeelhoudersvergadering in de praktijk' waaraan twee medewerkers van Eumedion hebben meegeschreven. Thema's die tijdens het seminar aan bod komen zijn de verdeling van bevoegdheden tussen bestuur, RvC en de AVA, het functioneren van de AVA en de wenselijkheid of onwenselijkheid van het houden van puur virtuele of elektronische AVA's.

Eumedion heeft in augustus 2016 de Rijksuniversiteit Groningen opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar 'long-termism versus short-termism: een analyse op basis van de publieke informatie van Nederlandse beursvennootschappen'. Onderzocht wordt in hoeverre beleggers zich richten op het creëren van korte-termijn resultaten van Nederlandse beursvennootschappen en als een dergelijke korte-termijn gerichtheid inderdaad optreedt, wat hiervoor de oorzaken zijn. Ook wordt onderzocht welke negatieve gevolgen dit eventueel heeft op de besluitvorming van het bestuur en de beurswaarde van de vennootschap op de langere termijn. De bevindingen en conclusies worden in maart 2017 verwacht. Eumedion zal naar aanleiding van het verschijnen van het onderzoek een seminar organiseren.

Daarnaast kunnen ad hoc bijeenkomsten en rondetafels worden georganiseerd over actuele onderwerpen, waarbij sprekers worden uitgenodigd om hun visie over die onderwerpen te geven. In ieder geval zal één van de evenementen in 2017 betrekking hebben op een duurzaamheidsonderwerp.

4 DIENSTVERLENING

Eumedion biedt haar deelnemers diensten aan in relatie tot corporate governance en duurzaamheid. Eumedion informeert hen bijvoorbeeld over actuele ontwikkelingen op deze kernterrainen en biedt aanvullende informatie, mocht dat nodig zijn, bij het formuleren en uitvoeren van een eigen stembeleid. De volgende diensten worden, naast de beleidsbeïnvloedende activiteiten zoals genoemd in hoofdstuk 2.1, aangeboden.

4.1 Informatieverstrekking

- *Nieuwsbrief*

De nieuwsbrief van Eumedion blijkt door deelnemers én niet-deelnemers erg op prijs te worden gesteld. Eumedion gaat dan ook in 2017 door met de nieuwsbrief, waarbij onderzocht zal worden om de publicatie niet maandelijks maar om de twee weken te laten plaatsvinden. In de nieuwsbrief worden de laatste ontwikkelingen op corporate governance- en duurzaamheidsgebied in Nederland en in de Europese Unie besproken die van belang zijn voor institutionele beleggers. Zo wordt daarin aandacht besteed aan opvallende zaken bij beursvennootschappen, standpunten van Eumedion, nationale en Europese wetgevingsinitiatieven op ESG-gebied en ontwikkelingen rond de Corporate Governance Code.

- *Handboek Corporate Governance en Duurzaamheid*

Op 1 januari 2017 zal een nieuwe versie van het Handboek Corporate Governance en Duurzaamheid in werking treden. Het Handboek bevat een aantal aanbevelingen die Eumedion-deelnemers kunnen betrekken bij het bepalen van het stemgedrag op AVA's van Nederlandse beursvennootschappen. Het Handboek bevat ook een overzicht van de verantwoordelijkheden van institutionele beleggers bij Nederlandse beursvennootschappen.

- *Alertservice controversiële agendavoorstellen*

In 2017 handhaaft Eumedion haar alertservice ten aanzien van (controversiële) agendapunten van AVA's. De Eumedion-deelnemers kunnen deze alerts gebruiken voor het bepalen van het stemgedrag ten aanzien van deze agendapunten.

- *Faciliteren van dialogen met Nederlandse beursvennootschappen*

Ook in 2017 zal Eumedion de dialoog van haar deelnemers met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen faciliteren.

- *Website*

In 2015 is een update van de website doorgevoerd, verwacht wordt dat dit in 2017 niet hoeft te gebeuren.

- *Thought leadership*

Eumedion zal ook in 2017 een actief mediabeleid voeren om de standpunten van Eumedion onder de aandacht van de media te brengen. Daarnaast dragen de Eumedion-medewerkers via het schrijven van opiniërende artikelen in kranten, tijdschriften en boeken en het houden van speeches en presentaties proactief bij aan de beleidsontwikkeling op het terrein van corporate governance en duurzaamheid.

- *Twitter*

Het laatste nieuws van en over Eumedion zal ook in 2017 te volgen zijn op Twitter onder @eumedion.

4.2 Vergaderingen van Deelnemers

Eumedion houdt in 2017 minimaal twee vergaderingen van deelnemers.

- *Voorjaarsvergadering (22 juni 2017)*

Tijdens deze vergadering legt het Algemeen bestuur van Eumedion verantwoording af over het gevoerde beleid van het voorgaande jaar. Het bestuursverslag wordt besproken en de Vergadering van Deelnemers wordt voorgesteld de jaarrekening goed te keuren. Ook vraagt het bestuur de Vergadering om decharge. Tevens evalueren de deelnemers met het secretariaat van Eumedion het AVA-seizoen 2017. De belangrijkste en opvallendste zaken die op de verschillende AVA's aan de orde zijn geweest, worden besproken. De evaluatie levert input op voor de brief over de belangrijkste bevindingen van het AVA-seizoen die naar de Monitoring Commissie Corporate Governance Code wordt verzonden.

- *Najaarsvergadering (14 december 2017)*

Tijdens deze vergadering wordt het beleidsplan voor 2018 besproken en vastgesteld, evenals de begroting voor 2018. Ook zal het monitoring rapport over de toepassing van de Eumedion best practices voor betrokken aandeelhouderschap worden besproken.

5 COMMISSIES

Het beleid van Eumedion wordt voorbereid in een vijftal commissies en één werkgroep, waarin afgevaardigden van de individuele deelnemers zitting hebben.

5.1 Juridische Commissie

De Juridische Commissie zal zich in 2017 in ieder geval bezighouden met de beleidsmatige onderwerpen die in de paragrafen 2.1.1 t/m 2.1.9 aan de orde zijn gesteld. De Juridische Commissie neemt het voortouw bij het opstellen van commentaren op consultatiedocumenten en op wetsvoorstellen. Daarnaast heeft de Juridische Commissie de ambitie om position papers op te stellen over actuele corporate governance- en duurzaamheidsaangelegenheden als ondersteuning voor latere standpuntbepaling van Eumedion.

5.2. Verslaggevings- en auditcommissie

De Verslaggevings- en auditcommissie houdt zich onder andere bezig met beleidsmatige aspecten op het terrein van financiële en niet financiële verslaggeving, risicobeheersing en -management en de rol en onafhankelijkheid van de externe accountant. De Verslaggevings- en auditcommissie neemt het voortouw bij het opstellen van het commentaar op het wetsvoorstel betreffende aanvullende maatregelen voor accountantskantoren (zie paragraaf 2.1.10), de IASB-consultatie over de financiële verslaggeving (zie paragraaf 2.1.11) en de ontwerpstandaard voor verslaggeving over klimaatrisico's van de TCFD (zie paragraaf 2.1.12). Ook zal zij het tweede monitoring rapport van de Monitoring Commissie Accountancy bespreken. Voorts zal de commissie als 'klankbord' functioneren voor de Eumedion-vertegenwoordiger in de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). De commissie zal voorts als klankbord functioneren voor de Eumedion-vertegenwoordiger in de adviesorganen van de International Accounting Standards Board (IASB) en van de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) en in de Council van de International Integrated Reporting Council (IIRC).

5.3. Onderzoekscommissie

De Onderzoekscommissie zal voortdurend bekijken of bepaalde onderwerpen zich lenen voor fundamenteel onderzoek. De Onderzoekscommissie begeleidt het in hoofdstuk 3 aangehaalde onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar 'long-termism versus short-termism: een analyse op basis van de publieke informatie van Nederlandse beursvennootschappen'. Voorts zal de Onderzoekscommissie het onderwerp voor het symposium 2017 uitwerken en sprekers benaderen.

5.4. Beleggingscommissie

De Beleggingscommissie overlegt gedurende het gehele jaar over actuele en materiële corporate-governancezaken die bij individuele beursvennootschappen spelen. Zij bepaalt of een zogenoemde Eumedion Beleidsplan 2017

alert moet worden uitgestuurd wanneer een beursvennootschap een voorstel voor een AVA agendeert dat in belangrijke mate afwijkt van de geldende wetgeving, de Corporate Governance Code dan wel de Eumedion-aanbevelingen opgenomen in het Handboek Corporate Governance en Duurzaamheid. Daarnaast zullen de leden van de Beleggingscommissie nauw betrokken zijn bij het opzetten van en participeren in een regelmatige dialoog met Nederlandse beursvennootschappen. De Beleggingscommissie is verder verantwoordelijk voor het opstellen van de evaluatie van het AVA-seizoen 2017 en het opstellen van de speerpuntenbrief 2018. In ad hoc situaties wordt de Beleggingscommissie ook betrokken bij de door de Juridische Commissie of de Verslaggevings- en auditcommissie op te stellen commentaren op wetsvoorstellen en/of consultatiedocumenten.

5.5. Public Relations Commissie

De PR Commissie beoordeelt of bepaalde standpunten van Eumedion zich lenen voor het genereren van media-aandacht. De PR Commissie streeft ernaar om Eumedion geregeld in het nieuws te laten komen met standpunten en onderzoeksresultaten. Daarnaast is de PR Commissie actief betrokken bij het redigeren van het Eumedion-bestuursverslag, -beleidsplan en -persberichten.

5.6. Werkgroep bestuurdersbezoldiging

De werkgroep bestuurdersbezoldiging werd in 2006 opgezet om de Eumedion-aanbevelingen betreffende bestuurdersbezoldiging op te stellen. De werkgroep heeft eind 2009 voorgesteld de aanbevelingen te herzien en om te vormen tot een set van uitgangspunten voor een verantwoord beloningsbeleid. Het Algemeen bestuur heeft deze set uitgangspunten in oktober 2009 vastgesteld en in de afgelopen jaren op een aantal punten gewijzigd. De werkgroep zal na het AVA-seizoen 2017 de uitgangspunten toetsen op bruikbaarheid en actualiteit en nagaan of zich knelpunten bij de naleving hebben voorgedaan. Eventueel zullen voorstellen tot aanpassing van de Eumedion-aanbevelingen worden geformuleerd.

6 INTERNE ORGANISATIE

6.1 Werven van nieuwe deelnemers en het onderhouden van contacten

Eumedion streeft ernaar om haar deelnemersbasis ook in 2017 goed te onderhouden en waar mogelijk verder uit te breiden. Het aantal bezoeken aan deelnemers door het Eumedion-secretariaat zal worden opgevoerd. Het secretariaat zal voorts periodiek overleg voeren met de beleidsmakers in Brussel en Den Haag, met de AFM en met ESMA, met de IASB en de RJ, met de Monitoring Commissie en met een aantal maatschappelijke organisaties zoals DUFAS, Verbond van Verzekeraars, Pensioenfederatie, VEB, VNO-NCW, VEUO, VBA en de NBA. Ook met zusterorganisaties in het buitenland, zoals NAPF, IA, PensionsEurope, EFAMA, ICGN en GNIA, zal regulier contact zijn. Daarnaast zal Eumedion in 2017 regelmatig contact onderhouden met UNPRI, Eurosif, IIRC, VBDO, De Groene Zaak, het Sustainable Finance Lab, het Sustainable Pension Investments Lab en GRI over (inter)nationale ontwikkelingen op duurzaamheidsgebied.

6.2 Deelname aan het maatschappelijke debat

Eumedion zal ook in 2017 weer een actieve bijdrage leveren aan het maatschappelijke debat over corporate governance en duurzaamheid. Onderdeel hiervan is het schrijven van ingezonden stukken op de opiniepagina van kranten en/of in vaktijdschriften. De Eumedion-medewerkers zullen voorts de standpunten van Eumedion uitdragen door middel van het geven van lezingen en presentaties tijdens seminars en congressen.

6.3 Bestuur

Het Dagelijks bestuur zal in 2017 vijf maal vergaderen. Het Algemeen bestuur vier keer. In 2017 loopt van maar liefst vier bestuursleden de benoemingstermijn af. Op 24 januari 2017 eindigt de derde en laatste benoemingstermijn van de voorzitter; Peter Borgdorff (Pensioenfonds Zorg en Welzijn), op 23 september die van de penningmeester, Erik Breen (Triodos Investment Management) en op 19 december die van de secretaris, Claudia Kruse (APG Asset Management). Deze bestuursleden kunnen niet meer worden herkozen. Op 12 december 2017 eindigt de tweede benoemingstermijn van Garnt Louw (Shell Pensioenfonds); hij kan nog voor een nieuwe termijn van twee jaar worden gekozen. De deelnemers van Eumedion zullen in 2016 bericht ontvangen over de kandidaatstelling voor de vacante post en de eventuele herbenoemingsvoorstellen. Het bestuur zal zich in 2017 onder meer bezighouden met de Eumedion-strategie voor de periode 2018-2022. Onderdeel daarvan is een herziening van de ambities en strategie ten aanzien van duurzaamheid herzien. In 2009 heeft het Algemeen Bestuur besloten om de toenmalige taakstelling van Eumedion te verbreden naar 'duurzaamheidsonderwerpen die passen binnen de corporate governance doelstelling'. Sindsdien is duurzaamheid met name binnen de onderwerpen verslaggeving en transparantie goed geïntegreerd binnen Eumedion. Ondertussen is echter de aandacht bij beleggers, ondernemingen en beleidsmakers voor het onderwerp duurzaamheid

Eumedion Beleidsplan 2017

sterk toegenomen. De aandacht voor milieu en sociale verhoudingen (zowel binnen als buiten beursvennootschappen) zal naar verwachting de komende tijd alleen maar verder toenemen.

Eumedion kan een belangrijke rol spelen in de verduurzaming van de economie en de kapitaalmarkten, en als samenwerkingsverband daarin de belangen van aangesloten institutionele beleggers behartigen. Dit sluit aan bij de aanbevelingen van november 2016 uit een onderzoek door de Rijksuniversiteit Groningen naar de invloed van Eumedion, en bij de belangrijkste aanbevelingen die De Nederlandsche Bank doet in haar rapport Duurzaam Beleggen in de Nederlandse Pensioensector (september 2016). Begin 2017 zal het secretariaat van Eumedion een werkplan opstellen waarin de strategie ten aanzien van duurzaamheid, en de ambities op dit vlak voor de komende jaren worden beschreven. Daarin zal de vraag worden meegenomen of de ambities binnen de huidige capaciteit passen, of dat de capaciteit mogelijk moet worden uitgebreid.

6.4 Secretariaat

Eumedion houdt sinds eind april 2013 kantoor in 'De Rode Olifant' aan de Zuid Hollandlaan in Den Haag. Het driejarig huurcontract met Spaces is in 2016 voor een nieuwe periode van drie jaar verlengd. Het huurcontract is echter elke maand opzegbaar. In hoofdstuk 7 van dit beleidsplan is de samenstelling van het secretariaat opgenomen.

7. CONTACT

Meer informatie over Eumedion is te vinden op de website van Eumedion: www.eumedion.nl.

U kunt ook contact opnemen met het secretariaat:

Eumedion

Zuid Hollandlaan 7

2596 AL DEN HAAG

Telefoon: 070 2040 300

E-mail: info@eumedion.nl

Voor vragen met betrekking tot dit beleidsplan kunt u zich wenden tot:

Rients Abma (Directeur)

Toi van Rijn (Office Manager)

Martijn Bos (Beleidsmedewerker Verslaggeving & Audit)

Diana van Kleef (Legal counsel & Beleidsmedewerker Corporate Governance)

Daan Spaargaren (Beleidsmedewerker Duurzaamheid)

Vlnr: Daan Spaargaren, Diana van Kleef, Rients Abma, Toi van Rijn en Martijn Bos

Foto: Rogier Bos